

**ADAPTAREA PROCESULUI INSTRUCTIV-EDUCATIV
PENTRU ELEVII CU CES**

**ADAPTATION OF THE INSTRUCTIONAL-EDUCATIONAL PROCESS
FOR STUDENTS WITH SER**

ZAHARIA Anca Mihaela, profesoară,
Liceul Tehnologic Simion Mehedinți Galați, România

ORCID: 0009-0004-2657-6646

zahariaanca70@yahoo.com

CZU: 376.091

DOI: 10.46727/c.29-30-09-2023.p227-235

Abstract: Mild mental retardation is a developmental disorder characterized by difficulties in learning and social adaptation. Students with mild intellectual disabilities may have a low level of intellectual development and may experience difficulties in tackling certain cognitive, communication and social tasks. Behaviors specific to students with mild mental disabilities: learning difficulties, communication difficulties, difficulties in social adaptation, sensitivity to routine and change, needs for support and guidance.

Mild mental disability presents some characteristics such as: low intellectual development, learning difficulties, communication difficulties, social adaptation difficulties, limited autonomy.

The integration of a student with a mild mental disability into a group can be achieved by adopting appropriate approaches and strategies that facilitate their active participation and involvement in group activities: sensitization of group members, promotion of inclusion and collaboration, adaptation of activities, individualized support, creation a friendly and open environment, clear and tailored communication, recognition and appreciation of contributions.

Effective strategies and practices for the integration of students with mild mental disabilities: individual assessment, individualized support, collaboration between teachers and specialists, awareness and education of the student body, opportunities for interaction and collaboration, adapted environment and resources, evaluation and continuous adjustment.

The adaptation of school documents for students with mild mental disabilities is essential in order to provide these students with access and adequate support in the learning process. This is done as follows: individualized educational plans (PEI), simplification and clarification of instructions, adaptation of content, visual support, division into steps small and clear structuring of activities, additional time and individualized pace, use of assistive technology.

Keywords: disability, instructional - educational process adapted, personalized design.

NOȚIUNI INTRODUCTIVE

Dizabilitatea mentală ușoară este o tulburare de dezvoltare caracterizată prin dificultăți în învățare și adaptare socială. Elevii cu dizabilitate mentală ușoară pot avea un nivel scăzut de dezvoltare intelectuală și pot experimenta dificultăți în abordarea anumitor sarcini cognitive, de comunicare și sociale.

Dizabilitatea mentală ușoară este adesea asociată cu un nivel de inteligență măsurat prin testarea coeficientului de inteligență (IQ) între 50 și 70. Cu toate acestea, IQ-ul este doar o măsură a capacităților intelectuale și nu reflectă întreaga gamă a abilităților și nevoilor unei persoane. Un IQ între 50 și 70 este considerat a fi în intervalul de dizabilitate mentală ușoară conform categorizărilor tradiționale. Elevii cu un astfel de nivel de IQ pot avea dificultăți în învățare și pot necesita sprijin suplimentar în domeniul educației și adaptării sociale.

Este important să înțelegem că IQ-ul este doar o măsură limitată a capacităților cognitive și că fiecare elev cu dizabilitate mentală ușoară este unică. Alți factori, cum ar fi abilitățile de adaptare socială și autonomie, trebuie, de asemenea, luați în considerare în evaluarea și sprijinirea elevilor cu dizabilitate mentală ușoară.

Comportamentul unei elev cu dizabilitate mentală ușoară poate varia în funcție de mulți factori, cum ar fi nivelul de dezvoltare intelectuală, mediul în care trăiește și experiențele de viață. Cu toate acestea, există anumite trăsături și comportamente care pot fi întâlnite în rândul elevilor cu dizabilitate mentală ușoară. Nu trebuie să generalizăm și trebuie să abordăm fiecare elev în mod individual, ținând cont de caracteristicile și nevoile lor specifice.

Voi prezenta câteva comportamente specifice elevilor cu dizabilități mintale ușoare:

- Dificultăți în învățare: Elevii cu dizabilitate mentală ușoară pot avea dificultăți în a înțelege și a aplica concepte noi, pot avea un ritm mai lent de învățare și pot necesita sprijin suplimentar pentru a învăța și a se dezvolta.
- Dificultăți de comunicare: Comunicarea poate fi afectată, iar elevii cu dizabilitate mentală ușoară pot avea dificultăți în exprimarea și înțelegerea limbajului, în găsirea cuvintelor potrivite sau în comunicarea nonverbală. Pot avea nevoie de sprijin și îndrumare pentru a se exprima și a se înțelege cu ceilalți.
- Dificultăți în adaptarea socială: Elevii cu dizabilitate mentală ușoară pot avea dificultăți în înțelegerea și respectarea normelor sociale, în stabilirea relațiilor interpersonale și în

adaptarea la diferite contexte sociale. Pot avea nevoie de sprijin pentru a dezvolta abilități sociale și pentru a se integra în grupuri și comunități.

- Sensibilitate la rutină și schimbare: Elevii cu dizabilitate mintală ușoară pot manifesta o preferință pentru rutină și predictibilitate. Schimbările bruște sau neprevăzute pot fi dificile pentru ele și pot provoca anxietate sau stres.
- Nevoi de sprijin și îndrumare: Elevii cu dizabilitate mintală ușoară pot avea nevoie de sprijin și îndrumare în diferite aspecte ale vieții, cum ar fi organizarea și planificarea activităților zilnice, gestionarea banilor, menținerea igienei personale sau luarea deciziilor.

Este important să se creeze un mediu inclusiv și sprijinitor pentru elevii cu dizabilitate mintală ușoară, în care să li se ofere oportunități de dezvoltare și să li se recunoască abilitățile și contribuțiile individuale.

Dizabilitatea mentală ușoară prezintă unele caracteristici cum ar fi:

- Dezvoltare intelectuală scăzută: Elevii cu dizabilitate mentală ușoară au un nivel mai scăzut de dezvoltare intelectuală în comparație cu majoritatea vârstei cronologice. Pot avea dificultăți în înțelegerea și aplicarea conceptelor abstracte și pot avea nevoie de sprijin suplimentar în procesul de învățare.
- Dificultăți de învățare: Elevii cu dizabilitate mentală ușoară pot avea dificultăți în învățare, în special în domenii precum citirea, scrierea și matematica. Aceste dificultăți pot necesita abordări educaționale adaptate și sprijin suplimentar în clasă.
- Dificultăți de comunicare: Comunicarea poate fi afectată la elevii cu dizabilitate mentală ușoară. Pot avea dificultăți în exprimarea clară a gândurilor și sentimentelor și pot avea nevoie de sprijin pentru a înțelege și a folosi limbajul în mod adecvat.
- Dificultăți de adaptare socială: Elevii cu dizabilitate mentală ușoară pot întâmpina dificultăți în interacțiunea socială și în adaptarea la normele sociale. Pot avea nevoie de sprijin suplimentar pentru a dezvolta abilități sociale, relații interpersonale și integrare în comunitate.
- Autonomie limitată: Unii elevi cu dizabilitate mentală ușoară pot avea nevoie de sprijin și îndrumare suplimentară pentru a-și dezvolta abilitățile de viață independentă, cum ar fi gestionarea banilor, organizarea timpului și îngrijirea de sine.

Fiecare elev cu dizabilitate mentală ușoară este unic și poate prezenta variații în ceea ce privește nivelul de funcționare și nevoile individuale. Sprijinul adecvat, intervențiile educaționale

personalizate și un mediu inclusiv pot juca un rol semnificativ în dezvoltarea și îmbunătățirea abilităților persoanelor cu dizabilitate mentală ușoară.

- **INTEGRAREA ȘI INCLUZIUNEA ELEVILOR CU DIZABILITATE MINTALĂ UȘOARĂ**

Integrarea unui elev cu dizabilitate mentală ușoară într-un grup poate fi realizată prin adoptarea unor abordări și strategii adecvate, care să faciliteze participarea lor activă și implicarea în activitățile de grup.

Prin activitatea personală și din ce am observat pe parcursul anilor, în învățământul special pentru integrarea elevilor cu dizabilitate mentală ușoară pot face unele sugestii:

- Sensibilizarea membrilor grupului: Membrii grupului pot fi informați despre dizabilitatea mentală ușoară și se va promova înțelegerea și acceptarea diferențelor. O educație și o comunicare deschisă pot ajuta la reducerea stigmatizării și la promovarea unei atmosfere de susținere și respect reciproc.
- Promovarea incluziunii și colaborării: Se va încuraja interacțiunea și colaborarea între membrii grupului, asigurând că elevul cu dizabilitate mentală ușoară are oportunități egale de a contribui și de a se implica în activități. Se va stimula comunicarea deschisă și membrii grupului vor fi încurajați să ofere sprijin și încurajare reciprocă.
- Adaptarea activităților: Se va lua în considerare nevoile și abilitățile persoanei cu dizabilitate mentală ușoară în planificarea activităților de grup. Adaptarea activităților pentru a fi mai accesibile și mai ușor de înțeles poate facilita participarea lor activă. Instrucțiunile sunt clare și se asigură sprijin suplimentar, atunci când este necesar.
- Sprijin individualizat: Se oferă sprijin individualizat elevului/elevei cu dizabilitate mentală ușoară în cadrul grupului. Acest sprijin poate fi oferit de un profesor, un mentor sau un membru dedicat al grupului, care să ofere îndrumare și asistență suplimentară, atunci când este nevoie.
- Crearea unui mediu prietenos și deschis: Atmosfera grupului trebuie să fie prietenoasă, deschisă și non-judecătore, se va crea o cultură a respectului și a aprecierii diversității, se va promova interacțiunea socială pozitivă și va stimula formarea de legături și relații între membrii grupului.

- Comunicare clară și adaptată: Comunicarea trebuie să fie clară și adaptată nevoilor elevului/elevei cu dizabilitate mintală ușoară. Se va folosi un limbaj clar și concis, se vor oferi instrucțiuni verbale și vizuale, și se va asigura o bună înțelegere a mesajelor.
- Recunoașterea și valorizarea contribuțiilor: Se va recunoaște și se va valoriza contribuțiile elevului/elevei cu dizabilitate mintală ușoară în cadrul grupului. Se vor aprecia abilitățile și realizărilor lor, și vor fi încurajați să-și împărtășească perspectivele și ideile.

Este important să se înțeleagă că fiecare elev cu dizabilitate mintală ușoară este unică, iar abordarea trebuie adaptată la nevoile și preferințele lor individuale. Sprijinul și încurajarea din partea grupului pot juca un rol esențial în procesul de integrare și implicare activă în activități de grup.

Integrarea elevilor cu dizabilitate mintală ușoară în colectivul de elevi din învățământul normal este un proces important și benefic atât pentru acești elevi, cât și pentru întregul colectiv. Integrarea implică oferirea unui mediu educațional inclusiv, în care toți elevii se simt acceptați, respectați și sprijiniți în dezvoltarea lor.

Strategii și practici eficiente pentru integrarea elevilor cu dizabilitate mintală ușoară:

- Evaluarea individuală: Fiecare elev cu dizabilitate mintală ușoară ar trebui evaluat individual pentru a identifica nevoile și potențialul său. Aceasta poate implica evaluări cognitive, sociale și academice, în vederea stabilirii unui plan educațional individualizat (PEI) sau a unui program de sprijin adecvat.
- Suport individualizat: Furnizarea de sprijin individualizat este esențială pentru succesul integrării. Acest sprijin poate include asistență în învățare, adaptări ale materialelor didactice, instruire suplimentară și acordarea de timp suplimentar pentru a finaliza sarcinile școlare.
- Colaborarea între profesori și specialiști: Profesorii de clasă și specialiștii în educație specială ar trebui să lucreze împreună pentru a dezvolta și implementa strategii eficiente de sprijin. Comunicarea și colaborarea deschisă între acești profesioniști pot asigura adaptarea curriculumului și a metodologiilor de învățare pentru a satisface nevoile individuale ale elevilor.
- Sensibilizarea și educarea colectivului de elevi: Este important să se creeze o cultură a înțelegerii și respectului în colectivul de elevi. Organizarea de activități de sensibilizare și educație privind diversitatea și inclusiunea poate contribui la reducerea stereotipurilor și

prejudecăților. Elevii pot fi implicați în activități de partajare a experiențelor și de învățare reciprocă, astfel încât să se creeze un mediu pozitiv și sprijinitor.

- Oportunități de interacțiune și colaborare: Promovarea interacțiunii și colaborării între toți elevii poate ajuta la dezvoltarea abilităților sociale și emoționale ale elevilor cu dizabilitate mintală ușoară. Lucrul în grupuri mixte și proiecte comune poate contribui la formarea de relații și la învățarea reciprocă.
- Mediu fizic și resurse adaptate: Este important ca mediul fizic al școlii să fie adaptat pentru a permite accesul și participarea elevilor cu dizabilități mintale ușoare. De asemenea, furnizarea de resurse suplimentare, cum ar fi materialele didactice adaptate sau tehnologia asistivă, poate sprijini procesul de învățare al acestor elevi.
- Evaluare și ajustare continuă: Integrarea elevilor cu dizabilități mintale ușoare necesită un proces de evaluare și ajustare continuă. Profesorii și specialiștii în educație specială ar trebui să monitorizeze progresul elevilor și să adapteze strategiile de sprijin în funcție de nevoile individuale.

Integrarea elevilor cu dizabilitate mintală ușoară în învățământul normal este un efort colectiv care necesită angajament și colaborare din partea întregii comunități școlare. Prin adoptarea unei abordări incluzive și prin promovarea respectului și înțelegerii, putem crea un mediu educațional în care fiecare elev se simte valorizat și are șanse egale de a-și atinge potențialul maxim.

- **ADAPTAREA PROCESULUI INSTRUCTIV- EDUCATIV PENTRU ELEVII CU CES (dizabilități mentale ușoare)**

Adaptarea documentelor școlare, pentru elevii cu dizabilitate mintală ușoară este esențială pentru a le oferi acestor elevi acces și sprijin adecvat în procesul de învățare. Iată câteva sugestii despre cum să se realizeze adaptarea:

- Planuri educaționale individualizate (PEI): Fiecare elev cu dizabilitate mintală ușoară ar trebui să aibă un PEI care să cuprindă obiective specifice, strategii de învățare și modalități de evaluare adaptate. PEI-ul ar trebui să fie dezvoltat în colaborare cu profesorul de clasă, specialiștii în educație specială și părinți, și să țină cont de nevoile și potențialul elevului.

- Simplificarea și clarificarea instrucțiunilor: Asigurați-vă că instrucțiunile sunt simple, clare și concise. Evitați utilizarea limbajului tehnic sau ambiguu. În funcție de nevoile elevului, instrucțiunile pot fi prezentate într-un format vizual sau prin intermediul suportului verbal.
- Adaptarea conținutului: Adaptarea conținutului înseamnă ajustarea nivelului de dificultate, ritmului și complexității învățării. Puteți utiliza materiale didactice suplimentare sau alternative care sunt mai accesibile și mai ușor de înțeles pentru elev. De asemenea, puteți furniza exemple și ilustrații pentru a sprijini înțelegerea și aplicarea conceptelor.
- Suport vizual: Utilizați imagini, diagrame, grafice și alte elemente vizuale pentru a sprijini înțelegerea și reținerea informațiilor. Acestea pot fi deosebit de utile pentru elevii cu dizabilități mintale ușoare, care pot beneficia de o reprezentare vizuală a conceptelor.
- Divizarea în pași mici și structurarea clară a activităților: Organizați activitățile în pași mici și oferiți structură clară pentru a ajuta elevii să înțeleagă și să urmeze sarcinile. Utilizați indicatoare vizuale, cum ar fi liste de verificare sau planuri de activitate, pentru a le oferi ghidaj și sprijin.
- Timp suplimentar și ritm individualizat: Acordați elevilor cu dizabilitate mintală ușoară mai mult timp pentru a finaliza sarcinile și oferiți-le un ritm de învățare individualizat. Este important să se înțeleagă că acești elevi pot avea nevoie de mai mult timp pentru a procesa informațiile și pentru a răspunde.
- Utilizarea tehnologiei assistive: Tehnologia asistivă include orice obiect, articol de echipament, serviciu sau sistem de produse, inclusiv software, care se utilizează pentru a mări, a menține, a înlocui sau a îmbunătăți capacitățile funcționale ale persoanelor cu dizabilități ori pentru reducerea și compensarea unor deficiențe, limitări de activitate sau restricții de participare

- **PLANURI EDUCAȚIONALE INDIVIDUALIZATE (PEI)**

Planurile educaționale individualizate (PEI) sunt documente care cuprind obiective, strategii și resurse adaptate nevoilor și capacităților unui elev cu nevoi speciale. Scopul principal al unui PEI este să ofere sprijin individualizat și să faciliteze învățarea și dezvoltarea unui elev cu nevoi speciale într-un mod adaptat.

Realizarea unui PEI implică mai multe etape și implică colaborarea între profesori, părinți și alți profesioniști implicați în educația elevului:

- Evaluarea inițială: Este important să se realizeze o evaluare inițială a elevului pentru a înțelege nevoile sale specifice, nivelul actual de dezvoltare și abilități, precum și obiectivele de învățare și dezvoltare.
- Identificarea nevoilor și obiectivelor: Pe baza evaluării inițiale, se identifică nevoile specifice ale elevului și se stabilesc obiective clare și realizabile pentru dezvoltarea acestuia. Obiectivele ar trebui să fie specifice, măsurabile, atingibile, relevante și definite în timp (SMART).
- Elaborarea strategiilor și resurselor: Pe baza nevoilor și obiectivelor stabilite, se dezvoltă strategii și se identifică resurse și materiale adaptate care vor fi utilizate pentru a sprijini învățarea și dezvoltarea elevului. Aceste strategii și resurse ar trebui să fie personalizate și să răspundă nevoilor specifice ale elevului.
- Planificarea adaptărilor și suportului: În PEI se includ și adaptările și suportul necesare pentru a asigura accesibilitatea și succesul elevului în mediul școlar. Acestea pot include adaptări ale materialelor didactice, metode și tehnologii asistive, adaptări de timp și spațiu și alte suporturi necesare.
- Implementarea și monitorizarea PEI: PEI este pus în aplicare în cadrul mediului școlar și se monitorizează progresul elevului. Se efectuează evaluări periodice pentru a evalua progresul elevului și pentru a face ajustări în PEI, dacă este necesar.
- Colaborarea și comunicarea: Un aspect esențial în realizarea unui PEI este colaborarea și comunicarea eficientă între profesori, părinți și alți profesioniști implicați în educația elevului. Este important să se împărtășească informații relevante, să se stabilească obiective comune și să se lucreze împreună pentru a sprijini succesul elevului.

BIBLIOGRAFIE

1. BUNESCU, G., ALECU, G., BADEA, D. Educația părinților, Strategii și programe, E.D.P., București, 1997
2. COMAN, S. (COORDONATOR), Parteneriat în educația integrată a copiilor cu cerințe educative speciale, Editura Spiru Haret, Iași, 2001
3. DORU-VLAD POPOVICI (COORD.) SI RALUCA MATEI. Terapie ocupationala pentru persoane cu deficiență. Editura MUNTENIA, Constanta, 2005.
4. GHERGUȚ, A., Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată, Polirom, Iași, 2001
5. VERZA EMIL (coord) – *Metodologia recuperării în defectologie, Studiu în volumul „Metodologii contemporane în domeniul defectologiei și logopediei”*, Editura Universitatea Bucuresti, 1987;
6. VERZA E, PĂUN, E. Educația integrată a copiilor cu handicap, Unicef, 1998

7. VISU-PETRA, LAURA, CHEIE, LAVINIA, *Dezvoltarea memoriei de lucru*, Editura ASCR, 2012;
8. WILLARD & SPACKMAN 'S, *Occupational therapy*, Sixth edition, Edited by Helen Smith, J. B. Lippincott Co, 1983;
9. Dezvoltarea practicilor incluzive în școli. Ghid managerial, MEN și UNICEF, București, 1999.
10. Cerințele speciale în clasă. Pachet de resurse pentru instruirea profesorilor, UNESCO, 1993, versiunea în limba română cu sprijinul UNICEF, 1995
11. Strategii educaționale centrate pe elev”. Coordonatori: Șoitu Laurențiu, Gherciu Rodica Diana. Buzău, Tipografia ALPHA MDN, 2006.